

kan igangsætte international regulering, hvis betydning for miljøet og sundheden har langt mere vidtrækkende konsekvenser end et rent dansk initiativ.

Miljøstyrelsens debatoplæg

I december 1996 udsendte Miljøstyrelsen debatoplægget »Status og perspektiver for kemikalieområdet« med det formål at give en status for indsatsen på kemikalieområdet og i forlængelse heraf at lægge op til en debat om den fremtidige indsats. Det overordnede mål for indsatsen på kemikalieområdet er – i overensstemmelse med tankerne om økologisk råderum – at reducere påvirkningen af miljøbelastende stoffer, så miljøkvaliteten ikke forringes for kommende generationer. I debatoplægget indgår som et bilag et udkast til en liste over uønskede stoffer, som Miljøstyrelsen har udvalgt udfra deres effekter og de mængder, hvori stofferne markedsføres, suppleret med stoffer, som Miljøstyrelsen af andre grunde anser for problematiske. Debatoplægget er udsendt til høring indtil den 31. marts 1997, og der er nu indkommet omkring 30 høringssvar.

Indkomne høringssvar

Generelt udtrykkes der i svarene støtte til den overordnede målsætning på kemikalieområdet. Fra mange sider udtrykkes der desuden ønske om at blive inddraget i den senere udmøntning af de konkrete forslag. Med hensyn til de konkrete initiativforslag i oplægget er »Listen over uønskede stoffer« det punkt, der har givet anledning til de fleste bemærkninger. Nogle påpeger, at de finder, at udvælgelsen burde bygge på samme principper som risikovurderinger, d.v.s. en vurdering udfra både stoffets farlighed i sig selv og den risiko der er forbundet med det udfra den måde, det anvendes. Denne gruppe udtrykker ligeledes bekymring for, at Listen kan misbruges til at mistænkeliggøre uproblematiske produkter. Andre høringssvarter efterlyser mere konkrete anvisninger om, hvorledes den foreliggende liste kan anvendes til at undgå produkter, som indeholder stoffer på Listen eller efterlyser et egentligt forbud mod alle de udvalgte stoffer. Atter andre peger på, at selvstændige danske begrænsningsinitiativer overfor bestemte stoffer vil være u hensigtsmæssigt, da de pågældende stoffer er omfattet af de af EU-landene særligt prioriterede stoffer, der skal risikovurderes.

Forsigtigheds-princippet

Som det er beskrevet ovenfor, er der i løbet af de seneste 20-30 år sket betydelige fremskridt i reguleringen på kemikalieområdet, og derfor kan det synes håbløst, når problemerne i dag stadig er så store. En af årsagerne til, at gennemførelsen af ny regulering går så relativt langsomt i forhold til problemernes omfang, er, at der kræves høj grad af sikkerhed for sammenhængen mellem stof og skade, inden der træffes beslutning. Dette krav er yderligere problematisk, fordi det på verdensplan reelt ikke er muligt at øge testkapaciteten væsentligt udover det nuværende niveau, hvis stofferne skal testes et efter et.

Der er derfor behov for øget anvendelse af forsigtighedsprincippet for at komme videre.

Samtidig er det imidlertid vigtigt at erkende, at forsigtighedsprincippet ikke giver en facitliste. Forsigtighedsprincippet er derimod et princip om at tillægge muligheden for uønsket påvirkning af miljøet ekstra vægt i den samlede afvejning mellem økonomiske hensyn og naturvidenskabelige facts. I relation til vurdering af kemiske stoffer kunne anvendelse af forsigtighedsprincippet betyde, at man accepterer at træffe beslutninger om regulering af stoffer udfra ufuldstændige data, og at man for at kompensere for det ufuldstændige beslutningsgrundlag tager hensyn til sundhed og miljø, ved at fastsætte grænserne ekstra strengt udfra en forsigtighedsvurdering.

Positivlister

I den seneste debat om kemiske stoffer har positivlister flere gange været nævnt som en løsning, særligt i forhold til problematiske produktgrupper. Som eksempler har været nævnt detergenter, kosmetik, køle- og smøremidler og plast. Positivlister er uden tvivl et effektivt styringsmiddel, hvis man ønsker at begrænse antallet af kemiske stoffer, som industrien må anvende. Ulempen ved positivlister er imidlertid, at de enten er rigide og fastholder det teknologiske stade, man havde nået, da Listen blev opstillet, eller at de er meget ressourcekrævende for myndighederne, hvis man ønsker at de skal tilpasses den teknologiske udvikling. Hertil kommer, at egentlige positivlister forudsætter EU-samarbejde, da et ensidigt dansk initiativ vil være en handels-hindring. Et mindre restriktivt alternativ, som dog også må forventes at have indflydelse på industriens produktsammensætning, er retningslinjer for miljøvenlig sammensætning af udvalgte produktgrupper.